

Redovisning av 2016 års
utvecklingsmedel och
kompetensstöd för att
kvalitetsutveckla arbetet
mot våld i nära relationer

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovsmannens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. Publikationen kan också tas fram i alternativt format på begäran. Frågor om alternativa format skickas till alternativaformat@socialstyrelsen.se

Artikelnummer 2017-9-28

Publicerad www.socialstyrelsen.se, september 2017

Förord

Socialstyrelsen hade under 2016 regeringens uppdrag att fördela utvecklingsmedel och ge nationellt och regionalt kompetensstöd för att kvalitetsutveckla arbetet mot våld i nära relationer, stödet till våldsutsatta kvinnor och barn, barn som har bevittnat våld samt arbetet med våldsutövare. Socialstyrelsen har vidare det övergripande ansvaret för att på nationell nivå samordna och följa upp uppdraget, och ska lämna en delredovisning till Regeringskansliet den 30 september 2017.

I denna rapport redovisas arbetet med 2016 års utvecklingsmedel och kompetensstöd.

Olivia Wigzell
Generaldirektör

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	7
Utvecklingsmedel	7
Kompetensstöd	8
Inledning	9
Uppdraget	9
Kommunernas verksamhet	10
Fördelning och förbrukning av medel.....	10
Användning av medlen	10
Landstingens verksamhet	15
Fördelning och förbrukning av medel.....	15
Användning av medlen	15
Ideella föreningars och stiftelsers verksamhet	17
Fördelning och förbrukning av medel.....	17
Användning av medlen	17
Länsstyrelsernas och NCK:s verksamhet.....	21
Fördelning och förbrukning av medel.....	21
Användning av medlen	21
Uppföljning av nationellt och regionalt kompetensstöd	24
Socialstyrelsens nationella stöd	24
NCK:s nationella och regionala stöd.....	24
Länsstyrelsernas regionala stöd	26

Sammanfattning

Utvecklingsmedel

Under 2016 fördelade Socialstyrelsen totalt 50 miljoner kronor i utvecklingsmedel till 246 kommuner. Av dessa var det ett hundratal kommuner som vid årsskiftet 2016/2017 inte hade förbrukat något av de rekviderade medlen, alternativt inte hade förbrukat hela det belopp de rekviderat. Totalt uppgick ej förbrukade medel till cirka 10 miljoner kronor. Ej förbrukade medel ska återbetalas till Socialstyrelsen. Utvecklingsmedlen användes, i varierande utsträckning, exempelvis till följande aktiviteter:

- Utveckling av det långsiktiga, strukturerade och samordnade arbetet mot våld i nära relationer och stöd till våldsutsatta kvinnor och barn
- Utveckling av ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete i enlighet med SOSFS 2011:9 så att det omfattar arbetet med våld i nära relationer
- Samverkan
- Utveckling av arbetet med insatsen skyddat boende och/eller andra lämpliga tillfälliga boendeplatser.
- Deltagande i utbildningsaktiviteter
- Utveckling av socialtjänstens arbete med utredning av barn som bevittnat eller utsatts för våld
- Tidiga och selektivt förebyggande insatser för att motverka att våld uppstår
- Utveckling av arbetet med insatser till personer som utövar våld
- Utveckling av socialtjänstens arbete med utredning av, och insatser för, våldsutsatta kvinnor eller särskilt utsatta grupper
- Insatser mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Socialstyrelsen fördelade också 20 miljoner kronor till 21 landsting. 14 landsting förbrukade inte hela det belopp de rekviderade. Av de rekviderade medlen hade cirka 5,7 miljoner kronor inte förbrukats vid årsskiftet 2016/2017. Utvecklingsmedlen användes, i varierande utsträckning, exempelvis till följande aktiviteter:

- Systematiskt och långsiktigt kvalitetsarbete
- Samverkan
- Utveckling av personalens kompetens om våld i nära relationer
- Utveckling och spridning av effektiva metoder inom våld i nära relationer och våld mot kvinnor och barn
- Förebyggande insatser för att motverka att våld uppstår.

Socialstyrelsen fördelade efter ansökan 15 miljoner kronor till 65 ideella föreningar och stiftelser. 22 organisationer förbrukade inte hela det belopp de beviljats. Av de fördelade medlen hade cirka 1,8 miljoner kronor inte förbrukats vid årsskiftet 2016/2017. Utvecklingsmedlen användes, i varierande utsträckning, till aktiviteter inom följande områden:

- Kvalitetsutveckling av eget arbete
- Universellt förebyggande arbete
- Insatser för våldsutsatta kvinnor
- Insatser för särskilt utsatta grupper
- Insatser för arbete med barn
- Insatser för att nå våldsutövare
- Insatser mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Socialstyrelsen fördelade efter ansökan fem miljoner kronor till nio länsstyrelser och Uppsala universitet (NCK). Merparten av medlen förbrukades under 2016. Av de medel som fördelades hade cirka 400 000 kronor inte förbrukats vid årsskiftet 2016/2017.

Kompetensstöd

Här följer exempel på det kompetensstöd som getts av Socialstyrelsen, NCK och länsstyrelserna.

- Socialstyrelsen har under 2016 anordnat tre utbildningsdagar för länsstyrelsernas utvecklingsledare.
- Socialstyrelsen, länsstyrelserna och NCK har anordnat tre regionala spridningskonferenser för att sprida webbkursen om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.
- NCK har arbetat med en förstudie för att inhämta lägesbeskrivningar och inventera vilken typ av stöd som efterfrågas av landstingen.
- En webbkurs om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer togs fram i samverkan mellan NCK, länsstyrelserna och Socialstyrelsen under 2015–2016 med stöd av stimulansmedel. Den lanserades den 20 september 2016.
- NCK har genomfört två möten med sitt nationella nätverk med representanter från landsting och regioner. Socialstyrelsen medverkade när regeringsuppdraget och webbkursen presenterades.
- Länsstyrelserna har under 2016 ordnat olika typer av aktiviteter för information och stöd för att nå målen i genomförandeplanen. Det har exempelvis varit konferenser, utbildningsdagar, kommunbesök samt regionala och yrkesspecifika nätverksträffar. Länsstyrelser har även spridit information via nyhetsbrev.

Inledning

Uppdraget

Socialstyrelsen har ett antal uppdrag inom våldsområdet. Under 2016 skulle utvecklingsmedel fördelas till kommuner, landsting och ideella föreningar i syfte att kvalitetsutveckla arbetet mot våld i nära relationer, stödet till våldsutsatta kvinnor och barn, stödet till barn som har bevittnat våld samt arbetet med våldsutövare. (Regeringsbeslut II:3, S2011/11337/FST, S2016/00633/FST (delvis)). Socialstyrelsen skulle vidare ansvara för att ge nationellt kompetensstöd inom området. Nationellt Centrum för Kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitet fick i uppdrag att i samverkan med Socialstyrelsen ge nationellt kompetensstöd för att kvalitetsutveckla arbetet mot våld i nära relationer och stödet till våldsutsatta kvinnor samt att ge motsvarande stöd till landstingen. Länsstyrelserna fick i uppdrag att i samverkan med Socialstyrelsen ge regionalt kompetensstöd till kommuner, ideella föreningar och stiftelser.

Socialstyrelsen skulle fördela 50 miljoner kronor till kommunerna och 20 miljoner kronor till landstingen efter rekvisition. 15 miljoner kronor skulle efter ansökan fördelas till ideella föreningar och stiftelser som bedriver verksamhet utan vinstdrivande syfte på lokal nivå. Fem miljoner kronor skulle fördelas som särskilda stimulansmedel efter ansökan till länsstyrelserna och NCK. Därutöver skulle NCK förfoga över 0,5 miljoner kronor och länsstyrelserna över 15 miljoner kronor för att genomföra uppdraget.

Socialstyrelsen har det övergripande ansvaret för att på nationell nivå samordna och följa upp uppdraget. En slutredovisning av uppdraget ska lämnas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 30 september 2019. En årlig redovisning av hur medlen har fördelats och använts ska lämnas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 30 september 2017 respektive 2018.

Föreliggande redovisning redogör för hur 2016 års utvecklingsmedel har fördelats och använts. Redovisningen bygger på återrapporteringar från kommuner, landsting, ideella organisationer och länsstyrelser om hur dessa använt utvecklingsmedlen till och med den 31 december 2016. Redovisningen redogör också för hur arbetet med kompetensstödet har sett ut under 2016.

Socialstyrelsen har även i uppdrag att redovisa hur myndighetens verksamhet bidrar till genomförandet av Agenda 2030, de globala utvecklingsmål som beslutades av FN:s generalförsamling under 2015. Kvalitetsutveckling av arbetet mot våld i nära relationer bidrar särskilt till delmål 5.2. Det målet syftar till att avskaffa alla former av våld mot alla kvinnor och flickor i det offentliga och privata rummet, inklusive människohandel, sexuellt utnyttjande och andra typer av exploatering.

Kommunernas verksamhet

Fördelning och förbrukning av medel

Under 2016 rekvirerade 246 kommuner tillsammans 44,4 miljoner kronor. Därmed var det 44 kommuner som inte rekvirerade de utvecklingsmedel som avsatts åt dem enligt regeringens fördelningsnyckel (bilaga 2 till regeringsbeslut 20160128 nr II:3). De medel som därigenom inte togs i anspråk fördelades i ett senare steg till de kommuner som angav att de önskade ta del av dessa medel. 137 kommuner fick på så sätt ytterligare utvecklingsmedel om totalt cirka 5,6 miljoner kronor. Därigenom fördelade Socialstyrelsen totalt 50 miljoner kronor i utvecklingsmedel till 246 kommuner.

Av de 246 kommunerna så var det ett hundratal som vid årsskiftet 2016/2017 inte hade förbrukat något av de rekvirerade medlen (23 kommuner), eller inte hade förbrukat hela det belopp de rekvirerat. Totalt uppgår ej förbrukade medel till cirka 10 miljoner kronor. Ej förbrukade medel ska återbetalas till Socialstyrelsen.

Ett nittiototal kommuner har kommenterat varför de inte förbrukade hela det rekvirerade beloppet. Orsakerna har ofta varit organisatoriska och personalmässiga, till exempel hög arbetsbelastning, sjukskrivningar, svårigheter att rekrytera ny personal eller behov av att introducera ny personal i ordinarie arbete. Andra orsaker har varit att kommuner inte hunnit komma igång med insatserna då medlen rekvirerades sent eller att de av andra skäl inte kunde genomföra planerade insatser under året. Några kommuner redovisar att de har kunnat genomföra sina planerade aktiviteter utan att förbruka hela det rekvirerade beloppet.

238 kommuner skickade in återrapporteringar i tid för att tas med i redovisningen nedan. Av dessa hade 22 stycken inte någon verksamhet alls med stöd av utvecklingsmedel under 2016. De har därför inte haft några aktiviteter att redovisa. Redogörelsen nedan bygger därmed på återrapportering från 216 kommuner, alltså de som skickade in kompletta redovisningar i tid och som också har bedrivit verksamhet med stöd av utvecklingsmedel under 2016.

Användning av medlen

Socialtjänstens långsiktiga, strukturerade och samordnade arbete

Utveckling av ett långsiktigt, strukturerat och samordnat arbete

I 178 kommuner har utvecklingsmedel använts till att utveckla det långsiktiga, strukturerade och samordnade arbetet mot våld i nära relationer och stöd till våldsutsatta kvinnor och barn. Arbetet handlade främst om att arbeta med mål- och ansvarsfördelningen inom socialnämnden, men det var också

vanligt att kommunerna arbetade med att ta fram kunskap om omfattningen av våld i nära relationer i kommunen. Det var också vanligt att sprida information till allmänheten eller särskilda målgrupper om var enskilda kan få stöd och hjälp. En femtedel av kommunerna har tagit fram processer och rutiner för att kontrollera och följa upp verksamhet som de har överlämnat till ideella organisationer eller andra aktörer.

Utveckling av kommunens ledningssystem

I 87 kommuner användes utvecklingsmedel till att utveckla sitt ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete i enlighet med SOSFS 2011:9 så att det nu omfattar arbetet med våld i nära relationer. Fokus har i första hand legat på att utveckla processer, rutiner och samverkan. Ett tjugotal kommuner arbetade också med egenkontroll, utredning av avvikelser och riskanalys.

I cirka 40 procent av dessa kommuner har det systematiska kvalitetsarbetet gällt en eller flera grupper med särskilda behov. Vanligen har det handlat om kvinnor, män, flickor och pojkar som drabbas av hedersrelaterat våld (24 kommuner), men också om våldsutsatta kvinnor med funktionsnedsättning, missbruksproblem, utländsk bakgrund samt äldre kvinnor över 65 år.

Av de kommuner som inte arbetade med det systematiska kvalitetsarbetet redovisar 53 stycken att kommunens ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete redan omfattar arbetet med våld i nära relationer.

Samverkan och samordning

I 153 kommuner har utvecklingsmedel använts till att arbeta med samverkan. I 87 av dessa kommuner har samverkan skett med Polisen, medan 81 respektive 80 kommuner samverkat med hälso- och sjukvården samt tandvården respektive med ideella organisationer. Andra samverkansaktörer som nämns i redovisningarna är, förutom intern samverkan inom kommunen, andra kommuner, Migrationsverket, den lokala brottsofferjouren, Åklagarmyndigheten, skolan, Svenska kyrkan, Kriminalvården, länsstyrelsen, barnahus, räddningstjänsten, med flera. 91 kommuner har använt utvecklingsmedel till att finansiera en samordningsfunktion för våld i nära relationer.

Skyddat boende

41 kommuner har använt utvecklingsmedel för att utveckla insatsen skyddat boende och/eller andra lämpliga tillfälliga boendeplatser.

Gällande regelverk, aktuell kunskap och verksamma metoder

Utbildning

Ett stort antal kommuner har lagt utvecklingsmedel på socialnämndens arbete med att utveckla berörda verksamheters möjligheter att följa gällande regelverk, ha tillgång till aktuell kunskap och kunna använda verksamma metoder inom området eller på annat sätt kvalitetsutveckla sitt arbete. Bland annat har 181 kommuner deltagit i de utbildningsaktiviteter som anordnats av länsstyrelserna inom området våld i nära relationer.

Vidare har 199 kommuner också deltagit i andra utbildningar inom området. Här har det framförallt handlat om NCK:s grundläggande webbkurs om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, vilken 121 kommuner tagit

del av. Andra exempel är utbildning i bedömningsmetoderna FREDAs¹ (113 kommuner), och utbildning i samtalsmetoden Motiverande samtal (100 kommuner).

Standardiserade bedömningsmetoder

I 103 kommuner har utvecklingsmedel använts till att arbeta med standardiserade bedömningsmetoder för att upptäcka och utreda våld i nära relationer. Bland dessa kommuner är de tre varianterna av FREDAs de överlägset vanligaste instrumenten. 86 kommuner har arbetat med FREDAs kortfrågor för att upptäcka våld, 73 med FREDAs beskrivning av våldets karaktär och omfattning, och 67 kommuner med FREDAs farlighetsbedömning av risken för fortsatt våld. Samtalsmetoden Motiverande samtal² är relativt vanlig – 53 kommuner har arbetat med den. Andra metoder som kommunerna arbetat med är PATRIARK³, Trappan⁴ och SARA⁵. Andra metoder förekommer också.

Kunskap om och spridning av verksamma metoder för arbete med barn

Utredning av barn

75 kommuner har använt utvecklingsmedel för att utveckla socialtjänstens utredningar av barn som bevittnat eller utsatts för våld. I 40 kommuner har utvecklingsmedlen gjort att personal kunnat ta del av utbildning i samtalsmetoden Trappan. Andra utbildningar nämns också, bland annat utbildning i KIBB och Signs of Safety.

Insatser för barn

Insatser för barn som bevittnat våld eller utsatts för våld har varit föremål för utveckling i 81 kommuner. Den vanligaste insatsen har varit att ge enskilda stödsamtal. Hälften av kommunerna har vidare arbetat med informationsinsatser till föräldrar och andra närstående utifrån barns behov. En tredjedel har erbjudit stödsamtal i grupp.

Insatserna för våldsutsatta barn eller barn som bevittnat våld har i 48 kommuner omfattat arbete med samtalsmetoden Trappan. I 17 kommuner användes KIBB.

48 av kommunerna som arbetat med insatser till våldsutsatta barn eller barn som bevittnat våld har samarbetat med andra aktörer för att utveckla socialtjänstens insatser, vanligen med andra kommuner. Ett fåtal har samarbetat med en ideell förening. 28 kommuner har samarbetat med andra aktörer såsom Svenska kyrkan, Polisen, barnahus, Åklagarmyndigheten, länsstyrelsen, landstinget, BUP med flera.

¹ FREDAs bedömningsmetoder är tänkta att användas i socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer. FREDAs består av tre instrument. FREDAs kortfrågor, FREDAs beskrivning samt FREDAs farlighetsbedömning.

² Motiverande samtal är en samtalsmetod som används i rådgivning och behandling för att underlätta förändringsprocesser.

³ PATRIARK består av vägledning för bedömning och hantering av risk för hedersrelaterat våld.

⁴ Trappan är en modell för krissamtal med barn som upplevt våld i sin familj.

⁵ SARA är en checklista eller en guide som används för att bedöma risken för upprepat partnervåld.

Universellt och selektivt förebyggande insatser

I 56 kommuner har utvecklingsmedel använts till att genomföra tidigt förebyggande insatser för att motverka att våld uppstår. På motsvarande vis har 43 kommuner arbetat med selektivt förebyggande insatser, det vill säga förebyggande insatser riktade till särskilda grupper eller individer för att motverka att våld uppstår.

Insatser för personer som utövar våld

I 78 av kommunerna har utvecklingsmedel använts för att utveckla arbetet med insatser för personer som utövar våld. Insatserna har vanligen skett i form av enskilda stödsamtal, 56 kommuner, samt genom information om vilka insatser som kan erbjudas. 23 av dessa kommuner har dessutom haft stödsamtal i grupp, och i 18 kommuner har insatserna innefattat partnerkontakter. Flertalet kommuner, 66 stycken, har använt någon särskild metod inom ramen för insatserna, vanligen behandlingsprogrammet Alternativ till våld, vilket förekommit i 45 kommuner. Samtalsmetoden Motiverande samtal har använts i 28 kommuner. Andra metoder som förekommit är KBT, MPV (Möta pappor med våldsproblematik), Samtal om våld med flera. 28 kommuner har skickat medarbetare på utbildning i Alternativ till våld. I 15 kommuner har medarbetare utbildats i Motiverande samtal, och medarbetare i 4 kommuner har fått utbildning i KBT. Medarbetare i olika kommuner har också utbildats i de andra metoder som nämndes ovan.

Metoder och insatser för särskilt utsatta grupper

111 kommuner använde under 2016 utvecklingsmedel till att utveckla socialtjänstens arbete med utredning av, och insatser för, våldsutsatta kvinnor eller särskilt utsatta grupper. Den grupp som de främst fokuserade på var vuxna och barn som drabbas av hedersrelaterat våld. 47 kommuner arbetade särskilt med denna grupp. 38 kommuner arbetade med våldsutsatta kvinnor med funktionsnedsättning respektive äldre kvinnor över 65 år. Vidare arbetade 33 kommuner med våldsutsatta kvinnor med utländsk bakgrund, 24 kommuner med kvinnor med missbruksproblem, och 15 kommuner fokuserade på unga kvinnor. Några kommuner redovisar att de arbetat med HBTQ.

I 64 kommuner användes utvecklingsmedel för att arbeta med standardiserade bedömningsmetoder för att upptäcka och utreda förekomst av våld i nära relationer hos särskilt utsatta grupper. De bedömningsmetoder som redovisas är företrädesvis de olika instrumenten inom FREDAs, där FREDAs kortfrågor nämns av 49 kommuner, FREDAs beskrivning av 37 kommuner och FREDAs farlighetsbedömning av 36 kommuner. PATRIARK nämns av 34 kommuner och samtalsmetoden Motiverande samtal av 30 kommuner. 20 kommuner arbetade med bedömningsmetoden SARA.

I arbetet med att utveckla socialtjänstens insatser för särskilt utsatta grupper så samarbetade 42 kommuner med andra kommuner, medan 26 kommuner samarbetade med ideella föreningar.

Insatser mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål

Tolv kommuner använde utvecklingsmedel under 2016 för att arbeta med insatser mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Tre kommuner gav enskilt samtalsstöd och tre kommuner informerade om verksamheten. Andra aktiviteter var utbildningsinsatser och samverkan med regionkoordinatorer för arbetet mot prostitution och människohandel.

Landstingens verksamhet

Fördelning och förbrukning av medel

2016 års utvecklingsmedel omfattade i enlighet med regeringens beslut även verksamheter inom hälso- och sjukvården och tandvården. Under 2016 rekvirerade 21 landsting utvecklingsmedel om sammanlagt 20 miljoner kronor.

Över hälften av landstingen, 14 stycken, förbrukade inte hela det belopp de rekvirerade. Av de rekvirerade medlen hade cirka 5,7 miljoner kronor inte förbrukats vid årsskiftet 2016/2017. Flera landsting beskriver att arbetet med utvecklingsmedlen kunde startas upp först efter sommaren 2016. Orsaken till det var bland annat att medel rekvirerades sent eller att det tog tid att rekrytera process- eller projektledare, och att de därför inte hann använda hela det rekvirerade beloppet. Andra orsaker var att personalförändringar eller sjukfrånvaro fördröjde det planerade arbetet. Några landsting beskriver att insatser som riktar sig till medarbetare kräver lång planeringstid då verksamheten är pressad tidsmässigt. Det krävs planering långt i förväg om personal ska kunna frigöras för att delta i till exempel utbildning. Några landsting påpekar också att det finns en osäkerhet om i fall statsbidraget kommer att utbetalas också under åren 2017 och 2018, varför det har varit problematiskt att planera för några långsiktiga insatser. Något landsting skriver också att eftersom 2016 var det första året som regioner och landsting kunde söka medel gick en del tid till att orientera sig, sätta sig in i frågan och att förankra i organisationen.

I det följande presenteras den verksamhet som landstingen har bedrivit under 2016 med stöd av utvecklingsmedlen.

Användning av medlen

Systematiskt och långsiktigt kvalitetsarbete

Alla landsting utom ett har använt utvecklingsmedel till att stärka sitt eget systematiska och långsiktiga kvalitetsarbete. Det har framförallt handlat om att fastställa processer och rutiner för att upptäcka våldsutsatthet (17 landsting), men också om att fastställa processer och rutiner för att utveckla de direkta insatserna till våldsutsatta personer (12 landsting). Tio landsting har använt utvecklingsmedel till att kartlägga krav och mål i gällande lagar och föreskrifter.

Inriktningen har varit bred. Arbetet har vänt sig till såväl akutsjukvården (16 landsting) som primärvården (15 landsting), medan tandvården varit något mindre vanligt (9 landsting). Flera landsting nämner å andra sidan att det inte funnits någon specificerad målgrupp utan att de har vänt sig till hela hälso- och sjukvården. Andra nämnder dock särskilt psykiatri, barn- och ungdomshälsa med mera.

Samverkan

I 20 landsting har utvecklingsmedlen använts till att utveckla den interna och externa samverkan. Närapå samtliga av dessa landsting har stärkt den interna samverkan inom hälso- och sjukvården och tandvården. Samverkan med Länsstyrelsernas utvecklingsledare har också varit vanligt, 16 landsting redovisar att de arbetat med det. Ungefär hälften av de 20 landstingen har vidare samverkat med socialtjänst, polis och kvinnojourer. Sju landsting har utvecklat samverkan med skolan. Andra aktörer som nämns av några landsting är Åklagarmyndigheten, Kriminalvården, Migrationsverket, kommuner samt brottsofferjourer.

I 14 av landstingen har utvecklingsmedel använts till att finansiera en samordningsfunktion för våld i nära relationer.

Kompetensutveckling

Samtliga landsting har arbetat med att utveckla personalens kompetens om våld i nära relationer med stöd av utvecklingsmedel. 19 av dessa har arrangerat egna utbildningar för personalen. 15 landsting har dessutom deltagit i Länsstyrelsernas utbildning om våld i nära relationer och 15 landsting deltog i NCK:s grundläggande webbkurs om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Utöver detta har tolv landsting deltagit i andra typer av utbildningar, såsom olika webbutbildningar och utbildningar som anordnats av Polisen.

Ett stort antal enheter och funktioner har deltagit i dessa utbildningar. Som exempel nämns barnavårdscentraler, mödravårdscentraler, rehabilitering, psykiatri, akutmottagningar, primärvården och tandvården.

Metodutveckling

15 landsting använde utvecklingsmedel under 2016 för att utveckla och sprida effektiva metoder inom våld i nära relationer och våld mot kvinnor och barn. Samtalsmetoden Motiverande samtal är exempel på en metod som omnämns.

Förebyggande insatser

Tolv landsting använde utvecklingsmedel till att arbeta med förebyggande insatser för att motverka att våld uppstår. I sex av landstingen har arbetet bedrivits i samarbete med kommuner eller stadsdelsförvaltningar, och tre landsting har samarbetat med ideella föreningar såsom Landningsbanan, Noaks Ark och BOJ. Fem landsting har samarbetat med länsstyrelsen.

Ideella föreningars och stiftelsers verksamhet

Fördelning och förbrukning av medel

Under 2016 ansökte 113 ideella organisationer om sammanlagt cirka 55,5 miljoner kronor. Med ideella organisationer avses ideella föreningar och stiftelser. Samtidigt fanns 15 miljoner kronor tillgängliga att fördela. Efter att ha bedömt de inkomna ansökningarna beviljade Socialstyrelsen medel till 65 organisationer. Hela det tillgängliga beloppet fördelades.

Redogörelsen nedan bygger på åiterrapporteringen från 64 av dessa organisationer. En organisation gick i konkurs under 2016 och har inte åiterrapporterat.

Ungefär en tredjedel av organisationerna, 22 stycken, förbrukade inte hela det belopp de beviljats. Av de 15 miljoner kronor som beviljades för 2016 hade cirka 1,8 miljoner kronor inte förbrukats vid årsskiftet 2016/2017.⁶

Användning av medlen

Socialstyrelsen beviljade medel för verksamhet inom sju utvecklingsområden:

- Kvalitetsutveckling av eget arbete
- Universellt förebyggande arbete
- Insatser för våldsutsatta kvinnor
- Insatser för särskilt utsatta grupper
- Insatser för arbete med barn
- Insatser för att nå våldsutövare
- Insatser mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål

Utgångspunkten var att medlen skulle bidra till att utveckla sådan verksamhet som förbättrade det direkta stödet till den enskilda individen, med företräde för verksamhet i områden där sådan saknades.

Deltagande i kompetensstöd

Under 2016 tog 41 organisationer del av det kompetensstöd som anordnades av länsstyrelserna inom området våld i nära relationer. Det var också vanligt att organisationerna deltog i andra utbildningar inom området (56 organisationer). 20 av organisationerna har deltagit i NCK:s grundläggande webbkurs om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Ett tiotal organisationer har dessutom deltagit i utbildning inom respektive bedömningsmetoderna FREDA, SARA, PATRIARK samt samtalsmetoderna Motiverande samtal och Trappan. 35 organisationer har dessutom deltagit i andra former av utbildningar.

⁶ Några organisationer utreds av Socialstyrelsen för eventuellt återkrav.

Vad gäller särskilda metoder i arbetet mot våld i nära relationer så anger 19 organisationer att de använt sig av FREDÅ. 11 organisationer har använt bedömningsmetoden SARA och 11 har använt PATRIARK. Även samtalsmetoden Trappan användes av 11 organisationer. Samtalsmetoden Motiverande samtal har använts av 33 organisationer och behandlingsmetoden KBT av 9.

Samarbete

40 organisationer har samarbetat med någon annan aktör inom de områden där de använt utvecklingsmedel. 24 av dem har samarbetat med en eller flera kommuner och 23 har samarbetat med en eller flera ideella föreningar. 29 organisationer har därutöver samarbetat med andra aktörer, såsom länsstyrelsen, Polisen, skolor, högskolor med flera.

Kvalitetsutveckling av eget arbete

Över hälften av organisationerna, 38 stycken, arbetade under 2016 med att kvalitetsutveckla det egna arbetet. Den vanligaste insatsen har handlat om att kompetensutveckla organisationens anställda och volontärer. 32 organisationer har använt utvecklingsmedlen för det ändamålet. En annan vanlig insats, som bedrivits av 23 organisationer, var att arbeta med dokumentation av verksamheten i form av checklistor, blankettmallar, rutiner med mera. Sex organisationer arbetade med att utveckla avtal med kommunen i de fall organisationen utförde socialtjänst.

33 organisationer bedömer att resultaten av verksamheten under 2016 motsvarar förväntade resultat helt eller i stor utsträckning. Fyra organisationer uppnådde delvis förväntade resultat, och en organisation uppnådde de förväntade resultaten endast i liten utsträckning. Denna organisation fick prioritera det löpande arbetet.

Universellt förebyggande arbete

I 20 organisationer användes utvecklingsmedel till tidigt förebyggande insatser för att motverka att våld uppstår. Arbetet har främst bedrivits genom att föreningarna anordnat föreläsningar, men några har drivit kampanjer, skrivit debattartiklar eller arrangerat tjej- eller killgrupper. Förutom ovan nämnda insatser har 14 organisationer dessutom genomfört andra verksamheter, såsom filmvisningar, teater, utställningar, informationskvällar, torgmöten och samverkan med andra aktörer.

14 organisationer anser att de i stor utsträckning eller helt nådde upp till de resultat de förväntade sig av det genomförda arbetet. De övriga sex organisationerna uppnådde delvis de förväntade resultaten.

Insatser för våldsutsatta kvinnor

27 organisationer arbetade under 2016 med att genomföra insatser för våldsutsatta kvinnor. Insatserna har vanligen handlat om enskilt samtalsstöd, rådgivning (via telefon, mejl och chatt), stöd i myndighetskontakter (kan till exempel handla om att följa med vid möten) samt att ge mer generell information om verksamheten. Hälften av organisationerna har emellertid även

anordnat samtalsstöd i grupp, gett annat praktiskt stöd och anordnat olika sociala aktiviteter.

22 organisationer bedömer att resultaten av insatserna helt eller i stor utsträckning svarat upp mot de förväntningar som förelegat. Övriga organisationer bedömer att de delvis uppnådde de förväntade resultaten.

Insatser för särskilt utsatta grupper

I 17 organisationer användes utvecklingsmedel till att genomföra insatser för särskilt utsatta grupper. Den vanligaste gruppen som organisationerna arbetat med är våldsutsatta kvinnor med utländsk bakgrund. Denna grupp har varit föremål för särskilda insatser i nio av organisationerna. Den näst vanligaste gruppen har varit kvinnor, män, flickor och pojkar som drabbats av hedersrelaterat våld. Sju av organisationerna har genomfört insatser för dessa målgrupper. Sex organisationer har vidare arbetat med våldsutsatta unga kvinnor, medan fem organisationer har riktat sitt arbete till våldsutsatta kvinnor med funktionsnedsättning samt våldsutsatta kvinnor med missbruksproblem. Två organisationer har särskilt arbetat med våldsutsatta kvinnor över 65 år. En organisation har arbetat med HBTQ och två organisationer har arbetat med kvinnor utsatta för prostitution. En organisation har slutligen arbetat med papperslösa våldsutsatta kvinnor.

Liksom vid insatser för våldsutsatta kvinnor så har de särskilt utsatta grupperna i första hand fått enskilt samtalsstöd, vilket erbjudits av 13 organisationer. Elva organisationer gav rådgivning per telefon, mejl eller chatt. Lika många gav samtalsstöd i grupp samt informerade om den egna verksamheten. Tio organisationer gav stöd i myndighetskontakter, och nästan lika många gav annat praktiskt stöd eller anordnade sociala aktiviteter.

Tolv organisationer anser att resultaten av insatserna helt eller i hög utsträckning stämmer överrens med de förväntningar de haft på vilka resultat som skulle åstadkommas. Fyra organisationer bedömer att de delvis uppnådde förväntade resultat.

Insatser för arbete med barn

Lika många organisationer som arbetade med insatser för särskilda grupper, 17 stycken, bedrev också särskild verksamhet för barn. Främst har det handlat om att ge enskilt samtalsstöd (åtta organisationer) och att anordna sociala aktiviteter (sju organisationer), men också om förbättringar i skyddat boende genom till exempel upprustning, leksaker och sociala aktiviteter. Några organisationer har gett stöd i myndighetskontakter. Andra exempel på insatser är utbildningar, föreläsningar och klassrumsbesök med värderingsövningar.

14 organisationer redovisar att resultaten helt eller i stor utsträckning motsvarar vad som förväntats. Två organisationer anger att de delvis uppnådde de resultat de hoppats nå.

Insatser för att nå våldsutövare

12 organisationer använde utvecklingsmedel till att genomföra insatser för våldsutövare. Insatserna har framförallt handlat om att informera om den egna verksamheten samt om att ge råd per telefon eller via mejl och chat.

Hälften av organisationerna har erbjudit enskilda samtal och lika många har genomfört samtalsstöd i grupp. Ett fåtal organisationer har gett stöd i myndighetskontakter eller annat praktiskt stöd. Enstaka organisationer har deltagit i seminarier och konferenser samt genomfört klassrumsbesök.

Samtliga organisationer utom en bedömer att det bedrivna arbetet gett resultat som helt eller i hög utsträckning stämmer överens med vad de hoppades att de skulle uppnå.

Insatser mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål

Endast fem organisationer använde 2016 års utvecklingsmedel till insatser mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Alla fem genomförde enskilda samtalsstöd och fyra av fem bistod i myndighetskontakter. Tre organisationer erbjöd rådgivning och lika många gav annat praktiskt stöd. Två av organisationerna anordnade sociala aktiviteter eller informerade om verksamheten, medan en organisation arbetade med en kartläggning. En organisation redovisar vidare att den arbetade med uppsökande arbete i gatumiljö och på internet. Det har också förekommit samverkans- och nätverksarbete.

Fyra av organisationerna bedömer att de helt eller i hög utsträckning uppnått förväntat resultat, medan en organisation bedömer att de förväntade resultaten delvis uppnåddes.

Länsstyrelsernas och NCK:s verksamhet

Fördelning och förbrukning av medel

Enligt regeringsuppdraget skulle 5 000 000 kronor av 2016 års medel utgöra särskilda stimulansmedel som skulle fördelas till länsstyrelserna och Uppsala universitet (NCK) efter ansökan. De fem miljoner kronorna fördelades till nio länsstyrelser och NCK. Merparten av medlen förbrukades under 2016. Av de medel som fördelades hade cirka 400 000 kronor inte förbrukats vid årsskiftet 2016/2017.

Nedan sammanfattas den verksamhet som respektive länsstyrelse och NCK bedrivit.

Användning av medlen

Uppsala universitet, NCK

NCK arbetade med att lansera och sprida en webbkurs om våld. Som exempel medverkade NCK i lanseringsseminarier under hösten i Luleå, Stockholm och Göteborg samt vid möten som arrangerats av länsstyrelserna i Skåne, Kalmar respektive Kronoberg. I december gjorde NCK ett riktat utskick om kursen till socialchefer i landets samtliga kommuner. Vidare genomförde de en marknadsföringskampanj med annonsering i facktidsskrifter och på webben.

Under 2016 inledde NCK ett arbete med att utveckla ett webbaserat kunskaps- och metodstöd för hälso- och sjukvårdens samt tandvårdens arbete på området. Syftet är att lyfta fram gällande regelverk, aktuell kunskap och konkret information om verk samma metoder för att upptäcka och arbeta med våldsutsatta kvinnor inom hälso- och sjukvårdens och tandvårdens ansvarsområden.

Länsstyrelsen i Värmlands län

Länsstyrelsen genomförde insatser tillsammans med Sveriges Åkeriföretag, Polisregion Bergslagen och Länsstyrelsen i Örebro län för att få fler att uppmärksamma prostitution och människohandel och att tipsa polisen om kriminalitet utmed vägarna. En informationsfilm har visats under nio veckor på SF-biograferna i Karlstad och Örebro. Filmen har också spridits i sociala medier, vilket bland annat resulterat i över 32 000 visningar på Facebook. Filmen visades även på en heldagskonferens i september 2016. Dagen innehöll vidare information från polisen om deras arbete med människohandel och annan transportkriminalitet. Informationsskyltar på svenska och engelska har spridits, med uppmaningen att tipsa polisen, samt vykort med klisterlappar med samma budskap att sätta upp. Dessa finns idag bland annat på polisstationer, mackar och i lastbilar.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Länsstyrelsen har tagit fram en tvådagars utbildning för kursledare. Utbildningen dels ge grundläggande färdigheter i pedagogiska redskap, dels förbereda deltagarna på att utbilda utifrån gruppspåret i webbkursomvald.se. Vidare har projektet tagit fram stödmaterial för utbildning om särskild utsatthet. Materialet är tänkt att användas av utbildaren som ett komplement till webbkursen när de som utbildas arbetar inom relevanta sektorer, till exempel med funktionsnedsättning, missbruk, beroende samt hedersrelaterat våld och förtryck. I oktober 2016 hölls en pilotutbildning i Göteborg där 40 personer från 7 län deltog. Kursledarutbildningen är planerad att erbjudas över hela landet i nära samarbete med landets länsstyrelser.

Länsstyrelsen i Stockholms län

Länsstyrelsen har dels genomfört tre spridningsseminarier om webbkursen om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, dels utrett förutsättningarna för en nationell telefonlinje (eller annan ingång) för personer som utövar våld. Spridningsseminarierna genomfördes under september månad i samarbete med NCK, Socialstyrelsen samt länsstyrelserna i Norrbottens och Västra Götalands län. På seminarierna fick deltagarna en presentation av webbkursen och information om hur den kan användas. 350 personer deltog, i huvudsak från landets kommuner, men även från hälso- och sjukvården, Försäkringskassan, kvinnojourer med flera.

Vad gäller utredningen av förutsättningarna för att skapa en nationell telefonlinje och ingång för våldsutövare så föreslås sammanfattningsvis att en pilot genomförs i två storstadslän där det finns insatser att tillgå för våldsutövare. Vidare föreslås att de verksamheter som telefonlinjen ska hänvisa till bör ackrediteras för att säkerställa kvalitén.

Länsstyrelsen i Jönköpings län

Länsstyrelsen har arbetat med att fortsätta sprida resultat från en studie om prostitution i Jönköpings län samt kunskap om målgruppen män och pojkar samt transpersoner. Elva föreläsningar har genomförts, varav hälften utanför det egna länet, med sammanlagt cirka 460 deltagare.

Länsstyrelsen har vidare arbetat med att ta fram ett utbildningsmaterial om att se och möta målgruppen pojkar och transpersoner som har sex mot ersättning. Länsstyrelsen har också deltagit i länsstyrelsegemensamma arbetsgrupper där syftet är att motverka prostitution och människohandel.

Länsstyrelsen i Skåne

Länsstyrelsen arbetade under 2016 med att stötta kommuner i att ge information om våld i nära relationer. Den så kallade Infogeneratoren (www.infogeneratoren.se) är ett arbetsverktyg som vänder sig till yrkesverksamma inom kommunal sektor. Den ska hjälpa kommuner att tillgodose invånarnas behov av lättillgänglig och korrekt information om stöd vid våld i nära relationer. Infogeneratoren togs fram i nära samråd med kvinnofridssamordnare och kommunikatörer inom flera skånska kommuner.

Länsstyrelsen i Västerbottens län

Länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län tillsatte under 2016 en regionkoordinator för prostitution och människo-

handel för sexuella ändamål. Vidare kartlade de omfattningen av prostitution och människohandel för sexuella ändamål, samt genomförde informations- och utbildningsinsatser. Regionkoordinatören har genomfört aktiviteter som riktat sig till en bredd av aktörer inom området. Regionkoordinatören har även fungerat som en operativ resurs i ärenden rörande misstankar om människohandel, bland annat genom att ha en samordnande roll. Detta är en funktion som saknas inom ordinarie strukturer.

Länsstyrelsen i Västmanlands län

Länsstyrelsen framhåller att handlingen att skada djur ofta har en dubbel avsikt, dels att skada djuret, dels att skada, kontrollera och straffa kvinnor och barn. Länsstyrelsen har utvecklat det interna arbetet och ärendehanläggningen inom djurskydd för att i större utsträckning uppmärksamma utsatta barn och vuxna. De har också genomfört informations- och utbildningsinsatser för socialtjänst, poliser, åklagare, djurskyddshandläggare och djurhälsopersonal. Länsstyrelsen i Västmanlands län har erbjudit samtliga övriga länsstyrelser att ta del av ett material som anpassas efter skilda lokala förutsättningar. Elva länsstyrelser tackade ja till erbjudandet och har fått egna åtgärdskort och broschyrer.

Länsstyrelsen i Kronobergs län

Länsstyrelserna i Kalmar och Kronobergs län anordnade tillsammans med NCK en gemensam fördjupningskurs om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Syftet var att erbjuda i första hand representanter från länsstyrelsernas nätverk inom området mäns våld mot kvinnor en möjlighet att få djupare kunskaper på hemmaplan.

Länsstyrelsen i Dalarnas län

Länsstyrelsen har sedan 2013 drivit ett jämställdhetsarbete på några av länets Hem för vård eller boende (HVB). I januari 2016 fanns ett metodmaterial färdigställt som länsstyrelsen ville sprida till fler HVB. Med stöd av stimulan medlen genomfördes därför utbildningsdagar för personal på ytterligare Hem för vård eller boende dels i Dalarna, dels i närliggande län.

Uppföljning av nationellt och regionalt kompetensstöd

Socialstyrelsen har fått regeringens uppdrag att ansvara för att under 2016 till 2018 ge nationellt kompetensstöd för att kvalitetsutveckla arbetet mot våld i nära relationer och stödet till våldsutsatta kvinnor och barn, barn som har bevittnat våld och våldsutövare. Nationellt centrum för Kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitet ska i samverkan med Socialstyrelsen ge nationellt och regionalt kompetensstöd till landstingen på regional nivå. Vidare ska länsstyrelserna i samverkan med Socialstyrelsen ge regionalt kompetensstöd till kommuner och ideella föreningar och stiftelser. Regeringens övergripande mål med uppdraget är att arbetet mot våld i nära relationer ska vara av lika hög kvalitet i hela landet. De som har utsatts för sådant våld ska få det stöd och den hjälp som de behöver oavsett var i landet de bor.

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer SOSFS 2014:4 ska tjäna som utgångspunkt för arbetet. Med regeringens mål och Socialstyrelsens roll som kunskapsstyrande myndighet har Socialstyrelsen, länsstyrelserna och NCK tagit fram en gemensam plan med uppföljningsbara mål för arbetet.

För att följa upp målen i den gemensamma planen har samtliga länsstyrelser besvarat en enkät framtagen av Socialstyrelsen. Socialstyrelsen har även gjort kompletterande telefonintervjuer med samtliga länsstyrelser. NCK har skriftligt besvarat uppföljningsfrågor gällande de för NCK relevanta målen.

Socialstyrelsens nationella stöd

Socialstyrelsen har under 2016 anordnat tre utbildningsdagar för länsstyrelsernas utvecklingsledare. I samverkan med NCK har Socialstyrelsen anordnat en gemensam dag om samverkan för länsstyrelserna och NCK:s nationella landstingsnätverk. Socialstyrelsen, länsstyrelserna och NCK har vidare anordnat regionala spridningskonferenser i Luleå, Stockholm och Göteborg under 2016 för att sprida webbkursen om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

De 16 utvecklingsledare som angett en bedömning av det nationella stödet har alla svarat att stödet fyller en viktig funktion. De beskriver att det ger dem nationell kunskap och omvärldsbevakning som de har användning av i sitt arbete på regional nivå. Det är även uppskattat att utbildningsdagarna som anordnas innehåller dialog och erfarenhetsutbyte i kombination med kunskap.

NCK:s nationella och regionala stöd

NCK har i uppdrag att i samverkan med Socialstyrelsen ge nationellt kompetensstöd för att kvalitetsutveckla arbetet med våld i nära relationer samt att ge motsvarande stöd till landstingen på regional nivå.

I den gemensamma plan som tagits fram av Socialstyrelsen, länsstyrelserna och NCK finns mål som rör landstingens baskunskap om våld i nära relationer. Vad gäller dessa mål gjorde NCK under 2016 en förstudie för att inhämta lägesbeskrivningar och inventera vilken typ av stöd som efterfrågas av landstingen. Syftet var att kunna utveckla ett metod- och kompetensstöd för hälso- och sjukvården och tandvården. Förstudien kommer att ligga till grund för det fortsatta arbetet under 2017.

Förstudien föreslår att ett webbstöd konstrueras på motsvarande sätt som webbstödet för kommuner på NCK:s webbplats, med ”praktiskt inriktade texter, publikationer från berörda myndigheter samt reportage i form av lärande exempel” från landsting/regioner. Utgångspunkten bör vara kunskapen om sambandet mellan våld och ohälsa. Hela vårdprocessen eller vårdkedjan kring den våldsutsatta bör omfattas av webbstödet, liksom praktiska råd och tips samt fördjupningskunskap om särskilt utsatta grupper. Här bör även finnas information om aktuella myndighetspublikationer, relevant forskning och verk samma metoder, inklusive internetbaserat stöd och behandling av våldsutsatta.

Det kan vara önskvärt att utveckla webbkursen om våld något så att den får en mer uttalad ”vårdprofil”. Det bör vara enkelt att via webbstödet nå de nationella och regionala myndigheters befintliga material som till exempel filmer, utbildningsmaterial, mallar för patient/anhöriginformation med mera.

Webbkursen om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer togs fram i samverkan mellan NCK, länsstyrelserna och Socialstyrelsen under 2015–2016 med stöd av stimulansmedel och lanserade den 20 september 2016. Webbkursen kan genomföras både individuellt och i grupp samt kan användas som en utbildningsplattform. Från lanseringen fram till den 28 februari 2017 hade webbkursen 7 324 användare; av dem genomgick 1 519 webbkursen i grupp. Totalt startade 140 grupper under perioden. Under perioden har 51 procent av kursens användare skrivit ut ett intyg om att de gått kursen. Användarna av kursen kommer från hela landet och är till 53 procent från yrkeskategorin socialtjänst. För att sprida webbkursen har NCK genomfört olika former av aktiviteter och tagit fram olika former av informationsmaterial som spridits genom olika kanaler.

I den gemensamma planen finns vidare ett mål om att alla landsting ska erbjudas möjlighet att tillsammans med NCK diskutera utbildningsbehovet för olika grupper och få kännedom om vad NCK och Socialstyrelsen kan erbjuda. Under 2016 har NCK inom ramen för uppdraget genomfört två möten med NCK:s nationella nätverk med representanter från landsting och regioner. Socialstyrelsen har medverkat när regeringsuppdraget och webbkursen presenterats. På träffarna har det funnits möjlighet att diskutera regionala utvecklingsplaner, behov av utbildningssatsningar och förväntningar på det nationella metod- och kompetensstöd som ska byggas upp. NCK har löpande kontakt med representanterna i nätverket även mellan träffarna. NCK medverkade vid Socialstyrelsens utbildningsdagar för länsstyrelsernas utvecklingsledare och vid den gemensamma dagen för länsstyrelserna och representanter från landsting och regioner.

Länsstyrelsernas regionala stöd

Länsstyrelserna har i uppdrag att i samverkan med Socialstyrelsen ge regionalt kompetensstöd till kommuner och ideella föreningar och stiftelser för att kvalitetsutveckla arbetet mot våld i nära relationer.

Länsstyrelserna har under 2016 arbetat med olika typer av aktiviteter för information och stöd för att nå målen i genomförandeplanen. Det har exempelvis varit konferenser, utbildningsdagar, kommunbesök samt regionala och yrkesspecifika nätverksträffar. Länsstyrelser har även spridit information via nyhetsbrev.

Kommuner

I den gemensamma plan som tagits fram av Socialstyrelsen, länsstyrelserna och NCK specificeras ett antal mål som rör kommunerna. Vad gäller dessa målsättningar så har ett stort antal kommuner under 2016 erbjudits och tagit del av informationsinsatser. I enkätsvar från länsstyrelserna framkommer följande.

Baskunskap om våld i nära relationer

- 185 kommuner har tagit del av information om webbkursen om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. 277 kommuner har erbjudits informationen.

Kvalitetsutveckling av arbetssättet

- 164 kommuner har tagit del av information om Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer (SOSFS 2014:4). 207 kommuner har erbjudits informationen.
- 107 kommuner har tagit del av kommuners och ideella föreningars respektive ansvar för våld i nära relation. 148 kommuner har erbjudits informationen.
- 147 kommuner har tagit del av information om FREDAs kortfrågor. 183 kommuner har erbjudits informationen.
- 119 kommuner har tagit del av information om FREDAs beskrivning. 173 kommuner har erbjudits informationen.
- 108 kommuner har tagit del av information om FREDAs farlighetsbedömning. 167 kommuner har erbjudits informationen.

Utbilda utbildare

- Länsstyrelsen i Västra Götalands län har med stöd av stimulansmedel tagit fram en utbildning för kursledare.

Förebyggande arbete

- Länsstyrelsen i Stockholms län har med stöd av stimulansmedel utrett förutsättningarna för att skapa en nationell telefonlinje för våldsutövare.

Vid aktiviteter för informationsspridning och stöd integreras ofta fler teman än de som angetts i den gemensamma planens mål. Ytterligare teman kan vara våldsprevention, hedersrelaterat våld samt barn som upplever våld.

Ytterligare exempel på teman som förekommer är kunskaper om insatser för våldsutövare, sex mot ersättning, särskilt utsatta grupper samt våld och djur.

Det regionala stödet och informationsinsatserna som länsstyrelserna anordnar anpassas efter olika lokala förutsättningar. En länsstyrelse beskriver det som att det regionala kompetens- och metodstödet behöver vara flexibelt för att möta aktörer som kommit olika långt och har olika förutsättningar.

Det regionala kompetens- och metodstödet når framförallt personal och chefer inom socialtjänstens individ- och familjeomsorg. Högre chefer och politiker är en målgrupp som flera anger är svåra att nå. Insatserna når i vissa fall personal och chefer inom äldre- och funktionshinderområdet; några länsstyrelser anger dock att det är en målgrupp som är svårare att nå.

Ideella föreningar och stiftelser

Ett av målen i den gemensamma planen är att ideella föreningar och stiftelser ska erbjudas information om och ges stöd i att arbeta utifrån socialtjänstlagen och Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd, när de utför socialtjänst på uppdrag av socialnämnden. Vad gäller detta mål så kan det konstateras att 114 ideella föreningar och stiftelser under 2016 erbjöds information om Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer SOSFS 2014:4.

Samverkan

Länsstyrelsernas utvecklingsledare och representanter för regioner och landsting ska gemensamt ge stöd till kommuner och landsting i att utforma lokala rutiner och gemensamma utbildningsinsatser. Det framgår av den gemensamma planen. Under 2016 hade 57 procent av länsstyrelserna en gemensam lokal skriftlig rutin inom området våld i nära relationer gällande samverkan, kompetenshöjning eller långsiktig kvalitetsutveckling.

Positiv utveckling

Flertalet länsstyrelser bedömer att de ser en positiv utveckling av kommunernas och de ideella föreningarnas arbete inom området under året. Ett exempel på positiv utveckling som ofta anges är att efterfrågan på kunskap inom området har ökat. Några länsstyrelser anger att de ser ett ökat ansvarstagande för målgruppen hos kommunerna genom en ökad medvetenhet om sitt ansvar och att det skett en utveckling av stödet för målgruppen. Samtidigt lyfter några länsstyrelser att kommunerna har olika förutsättningar för sitt utvecklingsarbete inom området. Ett exempel som nämns är att mindre kommuner har mindre resurser för att arbeta med området och att utveckla kommunens kunskap inom området. Några länsstyrelser anger även att de ser ett pågående arbete hos ideella föreningar för att höja kvalitén i sina insatser.

Fortsatta utvecklingsbehov

De flesta länsstyrelser bedömer att kommunerna har ett fortsatt behov av kompetensstöd. Flera länsstyrelser anger att det finns ett kontinuerligt behov av kompetensstöd i och med att personalomsättningen är stor inom kommunerna. I enkätsvar från de 21 länsstyrelserna framkommer:

- 20 länsstyrelser bedömer att kommunerna i länet har behov av kompetensstöd inom området baskunskaper om våld i nära relation.
- 15 länsstyrelser bedömer att kommunerna har behov av kompetensstöd inom området Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relation.
- 14 länsstyrelser bedömer att kommunerna i länet har behov av kompetensstöd inom området kommuners och ideella föreningars respektive ansvar.
- 16 länsstyrelser bedömer att kommunerna har behov av kompetensstöd inom området FREDA bedömningsmetoder.

Vidare har 13 länsstyrelser angivit att de bedömer att kommunerna i länet har behov av kompetensstöd inom andra områden. Exempel på områden är kunskap om särskild utsatthet och våld, våldspreventivt arbete, kunskap om insatser för våldsutövare, sex mot ersättning samt barns utsatthet.